

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים בענינים מנהליים

ע"ס 360/08

בפני : כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כבוד השופטת ע' ארבל
כבוד השופט י' דנציגר

המערערות : 1. אדם טבע ודין-אגודה ישראלית להגנת הסביבה
2. מגמה ירוקה

נגד

המשיבים : 1. משרד הבטחון והמשרד להגנת הסביבה
2. הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה מחוז דרום
3. יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה מחוז דרום
4. הוועדה למתקנים בטחוניים שליד הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה
5. יו"ר הוועדה למתקנים בטחוניים שליד הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה
6. המועצה המקומית התעשייתית רמת חובב

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי באר שבע מיום 03/01/2008 בתיק עתמ 00-000395/07 שניתן על ידי כבוד השופטת שרה דוברת

תאריך הישיבה : כ"ד באב התש"ע (04.08.10)

בשם המערערות : עו"ד נעמה אלעד

בשם המשיבים 1-5 : עו"ד תדמור עציון

בשם המשיבה 6 : עו"ד חן אביטן

פסק-דין

1. עניינו של הליך זה בערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר-שבע (כב' השופטת ש. דוברת) מיום 3.1.08, אשר אישר את חוקיות הליך התכנון להקמת

עיר הבה"דים האמורה להקיף מספר מחנות הדרכה של הצבא, בדרום הארץ במסגרת הליך תכנון מיוחד על פי הוראות פרק ו' לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 (להלן – החוק) באמצעות הועדה למתקנים בטחוניים (להלן – הולמ"ב). בכך, דחה בית המשפט קמא עתירה מינהלית שהגישו המערערות, שתכליתה להביא לכך כי הקמת עיר הבה"דים תותנה בקיומו של הליך תכנון רגיל, ובמיוחד – בהגשת תסקיר השפעה על הסביבה. יוזמת המערערות בנקיטת הליך זה נבעה בעיקרה בשל מיקומו של פרוייקט ההקמה בקרבת מקום למועצה התעשייתית רמת חובב, בו מצויים מפעלים תעשייתיים המהווים גורמי זיהום של הסביבה, ובהתחשב בהיקפו הגדול של השטח המתוכנן, ובעובדה כי הוא אמור לאכלס בתחומו אלפים רבים של אנשי צבא. טענתן העיקרית של המערערות היתה כי בלא תסקיר השפעה על הסביבה, לא ניתן לקבוע ממצאים בשאלת קיומה של סכנה בריאותית לתושביה העתידיים של עיר הבה"דים, בה אמורים לפעול מחנות צבא שיאכלסו משרתי צבא רבים.

2. בית המשפט המחוזי קבע בפסק דינו כי המערערות השתהו שיהוי כבד במשך מספר שנים בהגשת ההליך, ופנו בעתירה רק לאחר שהליך התכנון הושלם, וכי די בכך כדי לדחות את העתירה על הסף. הוא התייחס גם לגופה של העתירה וקבע, כי נושא הקמת עיר הבה"דים, העונה להגדרה של הקמת "מתקן בטחוני", נתון לסמכות הולמ"ב, וכי ההליך התכנוני שהתקיים במסגרת פרק ו' לחוק נעשה כדין. אשר להעדר תסקיר השפעה על הסביבה נקבע, כי במסגרת הליכי התכנון שבוצעו, הוגש דו"ח חברה הולנדית שהיווה תחליף ראוי לתסקיר כזה, בהערכתו את היבטי איכות הסביבה הכרוכים בהקמת הפרוייקט. בסופו של יום, בית המשפט המחוזי מצא כי אין להתערב בהליך התכנוני של עיר הבה"דים כפי שננקט על פי ההליך התכנוני המיוחד למתקנים בטחוניים, ודחה את העתירה.

3. המערערות ערערו על פסק הדין לבית משפט זה, והתמקדו בערעורן בצורך בתכנון ראוי של הפרוייקט נוכח חשיבותו והיקפו, ובמיוחד בהיבט הסביבתי שנועד להבטיח את שלומם ובריאותם של תושבי עיר הבה"דים העתידית מבחינת איכות הסביבה, נוכח קרבת המקום לאזור התעשייה ברמת חובב. בהקשר לכך, הדגישו המערערות במיוחד את הצורך בתסקיר השפעה על הסביבה שיבחן לעומק את סוגיית הזיהום הסביבתי, ואת מידת החשש הנובע ממנו לבריאות האדם. כן טענו, כי הליך תכנון מיוחד על פי פרק ו' לחוק, שנועד להקמה של מתקנים בטחוניים, אינו מתאים לפרוייקט מן הסוג הנדון.

4. בעקבות הגשת הערעור, הוציא בית משפט זה ביום 14.1.08 צו ביניים המונע כל פעולות בשטח התכנית (להלן – צו הביניים).

5. ביום 28.2.08 נתקיים דיון בערעור. בעקבותיו, וברוח הצעת בית המשפט, הוחלט בהסכמת הצדדים כי בעניינו של פרויקט עיר הבה"דים יוגש תסקיר השפעה על הסביבה במתכונת המקובלת בדין, אשר יעסוק במידת ההשפעה האפשרית של איזור התעשייה של רמת חובב על שטח התכנית מבחינת זיהום ומפגעים סביבתיים; כן הוגדרו בהחלטה הנושאים העיקריים בהם יעסוק התסקיר. הוחלט כי התסקיר יעמוד לעיון הציבור, ויהיה פתוח להשגות ולהתנגדויות, ויידון בועדה המחוזית לתכנון ובנייה דרום, אשר תעביר את המלצותיה לולמ"ב. כן הורינו על צמצום צו הביניים שניתן, באופן שהותר למדינה לבצע בשטח התכנית עבודות עפר ותשתיות בלבד, בלא בינוי כלשהו, עד להכרעה בערעור. בקשה נוספת של המדינה להצר עוד את צו הביניים לצורך הקמת מבנים לצורך התשתיות נדחתה ביום 18.10.09.

6. ביום 20.7.10 הגישה המדינה הודעת עידכון ובה הודיעה את עיקרי הדברים הבאים:

במהלך השנתיים וחצי שחלפו מאז הגשת הערעור, פעלו רשויות המדינה להכנת תסקיר השפעה על הסביבה, אשר הועמד לעיון ולהערות הציבור, ונדון לגופו על ידי מוסדות התכנון, תוך התייחסות לעמדות המערערות וגורמים אחרים; כן הוכנה תכנית סטטוטורית (מיתאר מקומית ומפורטת) לאגד מחנות הצבא בעיר הבה"דים, אשר נדונה ואושרה בועדה המחוזית דרום ביום 31.12.09. למערערות ניתנה רשות לערור על החלטה זו למועצה הארצית לתכנון ובנייה, ונתקיים דיון בערר בגוף התכנון העליון. ביום 6.6.10 דחתה ועדת המישנה לעררים של המועצה הארצית את הערר, ואימצה את החלטת הועדה המחוזית, לאחר שמצאה כי התכנית הינה ראויה ונכונה. התכנית נחתמה ואושרה על ידי הגורמים המוסמכים, ודבר אישורה פורסם ברשומות ביום 14.7.10 (י.פ. 6107). נתקיים, אפוא, הליך תכנוני מלא על פי מתכונת הליכי התכנון הרגילה, והוא הושלם באופן המאפשר עתה לעבור ליישומה של התכנית, תוך קיום כל פרטיה ותנאיה, ובהתאם להוראות הדין. במסגרת זו, נבחנו לעומק גם סוגיות ההשפעה על הסביבה מאזור התעשייה ברמת חובב, ונקבעו ממצאים ודרכי פעולה שונות שמטרתן להתמודד עם בעיית הגורמים המזהמים בסביבה.

7. בנושא הזיהום הסביבתי נקבע כי קיים צורך ממשי בכצוע פעולות מנע מפני מזהמים הנפלטים מהמפעלים שבסביבה, ונדרש לבצע ניטור ודיגום דרך קבע על פי

הנחיות המשרד להגנת הסביבה. הוחלט על הקמת ועדת מעקב קבועה אשר תחל בפעולתה באופן מיידי, ותפקידה יהיה לעקוב באופן שוטף אחר ביצוע התכנית מבחינת היבטי איכות הסביבה, תוך עריכת סקרים, ניטור ודיגום על פי הנחיות המשרד להגנה על איכות הסביבה. כן נקבע, כי איכלוס שטח התכנית מותנה בקבלת אישור מוסד התכנון על בסיס המלצות ועדת המעקב, שתסתמך על ערכי הייחוס הבריאותיים כפי שנקבעו על ידי "ועדת אלמוג".

ועדת המישנה לעררים של המועצה הארצית קובעת בהחלטתה, בין היתר:

"האמצעים שננקטו על ידי הוועדה הינם אמצעים ראויים ונכונים להבטחת תכלית התכנית משנקבע כי התוכנית תחולק לשני שלבים וכי יינתנו סמכויות לוועדת המעקב. תפקידה של הוועדה לבחון את סבירותן של ההחלטות המתקבלות בעת הליך הוצאת תוכנית קריית ההדרכה לפועל, תוך ייחוס חשיבות עליונה לכך כי מדובר בחיי אדם ודיני נפשות, וברי כי אם יתגלה כשל בביצוע, אם מיוזמתה, וככל שהעוררים או כל אדם אחר יביאו לפניה, היא תפעל למיגורו. הקמת הוועדה והסמכויות שניתנו לה מלמדות כי החלטת הוועדה המחוזית הינה החלטה ראויה ונכונה תכנונית."

כן נקבע, כי הוועדה המחוזית בשיתוף עם המשרד להגנת הסביבה וועדת המעקב יקבעו מהם ערכי הייחוס שעל המפעלים לעמוד בהם בשלב מתן היתרי הבנייה.

8. מהאמור לעיל עולה, אפוא, כי פעולות ההקמה של עיר הבה"דים בידי מערכת הבטחון תתבססנה מעתה על תכנית מאושרת, שבמסגרתה הוגש ונדון תסקיר השפעה על הסביבה, והן כפופות לכל מכלול התנאים הקבועים בתכנית ובהחלטות מוסדות התכנון, ולהוראות דיני התכנון והבנייה.

9. בנסיבות המתוארות, התהליך התכנוני העיקרי של עיר הבה"דים הושלם, ויישומה של התכנית הלכה למעשה ייעשה בידי הרשויות המוסמכות, כנדרש על פי הוראות הדין, התכנית והחלטות מוסדות התכנון.

ב"כ המדינה הצהירה בפנינו על הכרתה של המדינה בחשיבות יישומם של כל פרטי התכנית, ומילוי מלוא התנאים הקשורים להבטחת איכות החיים והסביבה באזור המתוכנן כפי שפורטו בתכנית ובהחלטות מוסדות התכנון, ועל מחויבותה המלאה להקפיד הקפדה מיוחדת על קיומם, כאמור.

10. בכך בא הליך הערעור לידי מיצויו המלא, ודינו להימחק. לאחר דיון וטיעון, נאותו גם המערערות להסכים לכך.

11. העתירה המינהלית שהגישו המערערות, על גלגוליה השונים, אף שחל שיהוי כבד בהגשתה, תרמה תרומה סגולית חשובה לקיום הליך תכנוני מלא ומפורט בנושא הקמת עיר הבה"דים במסגרת צה"ל. היקפו רחב הממדים של פרוייקט זה, חשיבותו הגדולה למערך צה"ל ולמדינה, והרגישות המיוחדת שנתלוותה להקמתו עקב המיקום שנבחר מבחינת החשש לזיהום סביבתי, הצדיקו אכן בחינה תכנונית כוללת ומקיפה של מכלול ההיבטים במסגרת הליכי תכנון מפורטים, הכוללים תסקיר השפעה על הסביבה ושיתוף הציבור כמקובל במתכונת רגילה של הליכים על פי חוק התכנון והבנייה.

12. בצד תרומה חשובה זו, נציין את היענותה המלאה של המדינה להצעה לקיים הליכי תכנון מלאים, לרבות הכנת תסקיר סביבה בנושא זה, גם בלא שניתנה הכרעה משפטית בערעור המחייבת אותה לעשות כן, וזאת מתוך ראיית האינטרס הציבורי הרחב, ודאגה לרווחת תושבי האיזור המתוכנן לקום.

13. בנסיבות אלה, ובמערך השיקולים הכולל, תישא המדינה בשכ"ט עו"ד של המערערות בסך 15,000 ₪.

הערעור נמחק, וצו הביניים מתבטל, כאמור.

ניתן היום, כ"ה באב התש"ע (05.08.10).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט